

Câu trần thuật

I. Kiến thức cơ bản

- Câu trần thuật không có đặc điểm hình thức của các kiểu câu nghi vấn, câu khiến, cảm thán; thường dùng để kể, thông báo, nhận định, miêu tả...
- Ngoài chức năng chính trên đây, câu trần thuật còn dùng để yêu cầu, đề nghị hay bộc lộ tình cảm, cảm xúc... (vốn là chức năng chính của những kiểu câu khác)
- Khi viết, câu trần thuật thường kết thúc bằng dấu chấm, nhưng đôi khi nó có thể kết thúc bằng dấu chấm than hoặc dấu chấm lửng.
- Đây là kiểu câu cơ bản và được dùng phổ biến nhất trong giao tiếp.

II. Hướng dẫn tìm hiểu câu hỏi phần bài học

Câu a:

Các câu trong đoạn trích a, b, c đều là câu trần thuật ngoại trừ câu “*Ôi! Tào Khê!*” là câu cảm thán.

Trong các kiểu câu nghi vấn, câu khiến, cảm thán và trần thuật, câu trần thuật được dùng nhiều nhất vì nó thông dụng nhất trong đời sống hằng ngày.

Câu b:

Các câu trần thuật trong đoạn a dùng để trình bày suy nghĩ của người viết, đoạn b các câu trần thuật dùng để kể và thông báo, đoạn c câu trần thuật dùng để miêu tả mặt của người đàn ông, đoạn d câu trần thuật dùng để nêu nhận định và bộc lộ cảm xúc.

III. Hướng dẫn tìm hiểu câu hỏi phần luyện tập

Câu 1. Hãy xác định kiểu câu và chức năng của những câu sau đây.

a) *Thế rồi Đế Choắt tắt thở (1). Tôi thương lắm (2). Vừa thương vừa ăn năn tội mình (3).*

(Tô Hoài - Đế Mèn phiêu lưu kí).

+ Cả 3 câu trên đều là câu trần thuật.

+ Câu 1 dùng với mục đích kể; câu 2, 3 bộc lộ cảm xúc.

b) Mã Lương nhìn cây bút bằng vàng sáng lấp lánh, em sung sướng reo lên:
(1)

- Cây bút đẹp quá! (2) Cháu cảm ơn ông! (3) Cảm ơn ông! (4)

- Câu 1 là câu trần thuật, câu 2, 3, 4 là câu cảm thán.
- Câu 1 là câu trần thuật với mục đích kể, câu 2 là câu cảm thán với mục đích ca ngợi, câu 3, 4 biểu lộ sự biết ơn.

Câu 2. Đọc câu thơ thứ hai trong phần dịch nghĩa bài thơ “Ngắm trăng” của Hồ Chí Minh (Trước cảnh đẹp đêm nay biết làm thế nào?) và câu thơ thứ hai trong phần dịch thơ (Cảnh đẹp đêm nay, khó hững hờ) cho nhận xét về kiểu câu và ý nghĩa của hai câu đó.

Câu dịch nghĩa

Trước cảnh đẹp đêm nay biết làm thế nào?

- Kiểu câu nghi vấn.
- Ý nghĩa: Thể hiện niềm xúc động của nhà thơ trước cảnh đẹp và tâm trạng bồn chồn.

Câu dịch thơ

Cảnh đẹp đêm nay, khó hững hờ.

- Kiểu câu trần thuật.
- Ý nghĩa: Niềm xúc động của nhà thơ trước cảnh đẹp.

Câu 3. Xác định ba câu sau đây thuộc kiểu câu nào và được sử dụng để làm gì. Hãy nhận xét sự khác biệt về ý nghĩa của những câu này.

a) *Anh tắt thuốc lá đi!*

- + Câu cầu khiến.
- + Ý nghĩa: Thể hiện sự yêu cầu, và yêu cầu đó muốn được thực hiện ngay.

b) *Anh có thể tắt thuốc lá được không?*

- + Câu nghi vấn.
- + Ý nghĩa: Đưa ra lời đề nghị một cách lịch sự nhẹ nhàng.

c) *Xin lỗi, ở đây không được hút thuốc lá.*

- + Câu cầu khiến.

+ Ý nghĩa: Đưa ra lời yêu cầu vừa rất lịch sự vừa rất kiên quyết.

Câu 4. Những câu sau đây có phải là câu trần thuật hay không? Những câu này dùng để làm gì?

a) *Đêm nay, đến phiên anh canh miếu thờ, ngặt vì cất dỡ mễ rượu, em chịu khó thay anh, đến sáng thì về.*

(Thạch Sanh)

+ Đây là câu cầu khiến.

+ Dùng để thể hiện yêu cầu của mình đối với người khác (Lý Thông yêu cầu Thạch Sanh đi canh miếu thay cho mình).

b) *Tuy thế, nó vẫn kịp thì thắm vào tai tôi: “Em muốn cả anh cùng đi nhận giải”*

(Tạ Duy Anh – Bức tranh của em gái tôi)

+ Câu trần thuật.

+ Dùng để kể lại sự việc đã xảy ra (người anh kể lại lời yêu cầu của em gái đối với mình).

Câu 5. Đặt câu trần thuật dùng để hứa hẹn, xin lỗi, cảm ơn, chúc mừng, xin lỗi.

+ *Hứa hẹn: Ngày mai thế nào tớ cũng đến thăm cậu.*

+ *Xin lỗi: Sự việc xảy ra thật đáng tiếc, tớ xin lỗi cậu nhé.*

+ *Cảm tạ: Tôi xin cảm ơn các bạn đã lắng nghe.*

+ *Chúc mừng: Cháu kính chúc ông bà mạnh khỏe, hạnh phúc.*

+ *Cam đoan: Tôi xin cam đoan những lời trình bày trên đây là hoàn toàn đúng sự thật.*

Câu 6. Viết một đoạn văn ngắn có sử dụng cả bốn kiểu câu đã học.

+ Có thể viết một đoạn đối thoại trong giờ sinh hoạt tập thể, sinh hoạt đội, giờ ra chơi, giờ thảo luận, thuyết trình...

+ Thảo luận địa điểm vui chơi giữa lớp trưởng và các bạn trong lớp.

Ví dụ:

- Hè này lớp mình nên tổ chức đi chơi ở đâu nhỉ?

- Đi Đầm Sen đi!

- Đi Đầm Sen nhiều rồi, tớ không thích đi đâu.
- Hay đi công viên nước, tha hồ bơi lội?
- Tuyệt lắm! Ý kiến rất hay, cả lớp mình cùng đi nhé!

Mời các bạn xem tiếp tài liệu tại: <https://vndoc.com/tai-lieu-hoc-tap-lop-8>